

Αθήνα, 13 Φεβρουαρίου 2024

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟ Σ/Ν ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ «ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΟΙΝΙΚΟ ΚΩΔΙΚΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΚΩΔΙΚΑ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ»

Γενική Παρατήρηση:

Για την επεξεργασία ενός νομοσχεδίου αυτού του εύρους έπρεπε αυτονοήτως να έχει συσταθεί νομοπαρασκευαστική επιτροπή με πρόσωπα υψηλού κύρους προερχόμενα από όλους τους συμμετέχοντες στην απονομή της ποινικής δικαιοσύνης φορείς. Αυτό απαιτεί ο Ν. 4622/2019 περί καλής νομοθέτησης και το *Εγχειρίδιο Νομοπαρασκευαστικής Μεθοδολογίας του 2020*, το οποίο εξέδωσε η Προεδρία της Κυβέρνησης (βλ. Τρίτο Μέρος του Εγχειριδίου, σελ. 62-69).

Κατά την παρασκευή του επίμαχου νομοσχεδίου «υπερπηδήθηκε» παντελώς -για άγνωστους λόγους- το στάδιο της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής με αποτέλεσμα το νομοσχέδιο να εμφανίζει σοβαρά προβλήματα νομοτεχνικής και ουσιαστικής φύσεως καθώς και ασυμβατότητα προς το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ (βλ. σχετικά την από 23.12.2023 Ανακοίνωση της Νομικής Σχολής Αθηνών (https://www.law.uoa.gr/anakoynoseis_kai_ekdiloseis/proboli_anakoynosis/anakoynosi_gia_to_nomoschedio_tropopoiisis_pk_kai_kpd/) καθώς και το από 20.12.2023 Ψήφισμα 39 καθηγητών ποινικού δικαίου της χώρας (<https://www.ertnews.gr/eidiseis/ellada/tin-antithesi-tous-sto-sxedio-nomou-tou-yp-dikaiosynis-ekfrazoun-me-psifisma-meli-dep-ton-nomikon-sxolon/>)).

Οι πλείστες των προτεινόμενων ρυθμίσεων δεν υπηρετούν τον εξαγγελόμενο σκοπό του νομοσχεδίου, ήτοι την επιτάχυνση και ποιοτική αναβάθμιση της ποινικής δίκης. Οι κριτικές παρατηρήσεις και προτάσεις που υποβλήθηκαν κατά την δημόσια διαβούλευση δεν ελήφθησαν - με ολίγες εξαιρέσεις - δεόντως υπ' όψιν, με αποτέλεσμα το κατατεθέν στην Βουλή κείμενο να είναι άκρως προβληματικό. Συνολικώς εκτιμώντας, το νομοσχέδιο χαρακτηρίζεται από νομοτεχνική προχειρότητα, τιμωρητικό / αντι-φιλελεύθερο πνεύμα και άγνοια των πρακτικών αναγκών της ποινικής διαδικασίας.

Η ψήφιση των διατάξεων του νομοσχεδίου αναμένεται να προκαλέσει:

α) συμφόρηση των ποινικών ακροατηρίων

- β) υπερ-κορεσμό των σωφρονιστικών καταστημάτων και κοινωνικό εξοστρακισμό μη επικίνδυνων παραβατών
- γ) οξύτατα προβλήματα διαχρονικού δικαίου και ισότητας ενώπιον του νόμου
- δ) πτώση της ποιότητας των δικαστικών αποφάσεων και αύξηση των εξ αυτών ουσιαστικής ή νομικώς λανθασμένων
- ε) αφόρητο περιορισμό θεμελιωδών δικαιωμάτων των κατηγορουμένων
- στ) υποβάθμιση του ρόλου των συνηγόρων
- ζ) ανατροπή της δικαιοπολιτικής και δογματικής ισορροπίας του ποινικού μας συστήματος

Παρατηρήσεις στα καθ' έκαστον άρθρα του Σ/Ν

A. Ποινικός Κώδικας

- **Άρθρο 3 (ΠΚ 5 παρ. 2): Εφαρμογή ελληνικών ποινικών νόμων επί ημεδαπών πλοίων και αεροσκαφών**

Η ισχύουσα παρ. 2 προβλέπει την εφαρμογή των ημεδαπών ποινικών νόμων με την επιφύλαξη αντίθετων διατάξεων του διεθνούς δικαίου. Η προτεινόμενη τροποποίηση δεν φαίνεται αναγκαία και θα δημιουργήσει δυσχερή ζητήματα συρροής δικαιοδοσιών.

Προτείνεται να διατηρηθεί η ισχύουσα παρ. 2 του α. 5 ΠΚ

- **Άρθρο 4 (ΠΚ 8 υποπερ. δα, δβ):**

Η επέκταση της δικαιοδοσίας των ελληνικών δικαστηρίων στην παθητική δωροδοκία αλλοδαπών δημόσιων λειτουργών θα προκαλέσει ζητήματα συρροής δικαιοδοσιών και *ne bis in idem*. Επιπλέον, θα δυσχεράνει την παρ' ημίν διεξαγωγή δικών εναντίον των κατηγορουμένων για ενεργητική δωροδοκία ημεδαπών.

Προτείνεται να διατηρηθεί η ισχύουσα περ. δ του α. 8 ΠΚ

- **Άρθρα 6 και 7 (ΠΚ 52 παρ. 2 και 54 εδ. β): Διάρκεια πρόσκαιρης κάθειρξης και περιορισμού σε ειδικό κατάσταση κράτησης νέων**

Η αύξηση του ανώτατου ορίου της πρόσκαιρης κάθειρξης από 15 σε 20 έτη ουδόλως στηρίζεται σε εμπειρικά δεδομένα και αντιβαίνει στην διεθνή πρακτική. Έγκυρες ανά τον κόσμο έρευνες έχουν καταδείξει ότι η επιμήκυνση του χρόνου κράτησης δεν «σωφρονίζει» αλλά από-κοινωνικοποιεί τους κρατούμενους και αυξάνει τον κίνδυνο υποτροπής τους. Ο συνδυασμός της προτεινόμενης ρύθμισης με την αύξηση του εντός φυλακής εκτιτέου τμήματος της ποινής και την δυσχέραση της υφ' όρον απολύσεως θα ενισχύσει την εγκληματογόνο επίδραση της φυλακής, θα εμποδίσει την ομαλή επανένταξη των κρατούμενων και θα υπονομεύσει την ασφάλεια των σωφρονιστικών καταστημάτων.

Αδικοιολόγητη είναι και η αύξηση του ελάχιστου ορίου παραμονής των ανηλίκων παραβατών από τα 8 στα 10 έτη, η οποία αντιστρατεύεται το πρωτείοη της διαπαιδαγώγησης και επανένταξής τους.

Προτείνεται να διατηρηθούν τα ισχύοντα α. 52 και 54 ΠΚ

- Άρθρο 8 (ΠΚ 57): Χρηματική ποινή

Το σύστημα υπολογισμού των χρηματικών ποινών σε ημερήσιες μονάδες, το οποίο εισήγαγε ο ΠΚ του 2019, είναι ένα σύγχρονο και ευέλικτο σύστημα για το εν λόγω είδος ποινής που εφαρμόζεται σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες. Η έως τώρα εφαρμογή του διασφαλίζει την αναγκαία ελαστικότητα και εξατομίκευση της επιβλητέας ποινής, ενώ δεν παρουσιάζει προβλήματα πρακτικής ή άλλης φύσεως (για τον υπολογισμό της ποινής αρκεί μια απλή αριθμητική πράξη). Υπό αυτά τα δεδομένα δεν είναι κατανοητός ο λόγος της -οπισθοδρομικού χαρακτήρος- επαναφοράς της παλαιού τύπου χρηματικής ποινής.

Προτείνεται να διατηρηθεί το ισχύον α. 57 ΠΚ

- Άρθρα 9 και 10 (ΠΚ 69 παρ.1 περ. γ – Προσθήκη νέου α. 72)

Η απέλαση αλλοδαπών αποτελεί διοικητικό μέτρο που διέπεται από τις οικείες διατάξεις του ημεδαπού, ενωσιακού και διεθνούς δικαίου. Η παράλληλη εισαγωγή του στον ΠΚ ως «μέτρου ασφαλείας» και δη «ανεξάρτητα από τυχόν συντρέχουσα διοικητική διαδικασία σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις της νομοθεσίας περί αλλοδαπών», είναι αδικοιολόγητη και άκρως προβληματική, καθόσον θα προκαλέσει σοβαρά ζητήματα συρροής διαδικασιών (ποινικής και διοικητικής) καθώς και συμβατότητας προς το διεθνές δίκαιο.

Προτείνεται να διατηρηθεί το ισχύον α. 69 ΠΚ και να μην προστεθεί α. 72 ΠΚ

- Άρθρο 11 (ΠΚ 80): Υπολογισμός χρηματικής ποινής

Βλ. ανωτέρω τις παρατηρήσεις στο άρθρο 8 του σ/ν.

Η προτεινόμενη διάταξη εισάγει μια γενικεύουσα αόριστη ρύθμιση για τα κριτήρια επιμέτρησης της χρηματικής ποινής αντί της εξειδικευμένης και κατά στάδια εξατομικεύουσας την ποινή ισχύουσας ρύθμισης.

Προτείνεται να διατηρηθεί το ισχύον α. 80 ΠΚ

- Άρθρο 12 (Προσθήκη α. 80Α ΠΚ): Όριο μετατροπής της ποινής

Ο ημεδαπής εμπνεύσεως θεσμός της μετατροπής της ποινής είχε αποτελέσει διαχρονικώς αντικείμενο συστηματικής επιστημονικής κριτικής και γι' αυτό καταργήθηκε με τον ΠΚ του 2019. Η επαναφορά της φαίνεται ότι κρίθηκε αναγκαία αφ' ενός μεν λόγω του δραστικού περιορισμού της δυνατότητας αναστολής εκτελέσεως των ποινών και προς ενίσχυση του δημοσίου ταμείου.

Εξ άλλου, το προβλεπόμενο ανώτατο όριο των δύο ετών για την μετατροπή της ποινής είναι άκρως ανελαστικό και περιορίζει υπέρμετρα την εξουσία του δικαστηρίου να προσαρμόσει την ποινή και τον τρόπο έκτισης της στην προσωπικότητα του

καταδικασθέντος. Σημειωτέον ότι υπό τον προΐσχύσαντα ΠΚ η μετατροπή προβλεπόταν για ποινές έως πέντε ετών.

Προτείνεται να μην προστεθεί α. 80Α ΠΚ, άλλως το όριο της μετατροπής να οριστεί στα τρία (3) αντί των δύο (2) ετών.

- Άρθρο 14 (ΠΚ 82Α): Έγκλημα με ρατσιστικά χαρακτηριστικά

Η προσθήκη των ανηλίκων ή μη δυναμένων να υπερασπιστούν εαυτά προσώπων στο άρθρο 82Α ΠΚ είναι ασύμβατη προς τον τίτλο και το περιεχόμενο της διάταξης. Άλλωστε, με πλήθος ρυθμίσεων στον ΠΚ και την ειδική νομοθεσία λαμβάνεται πρόνοια για την αυξημένη προστασία των εν λόγω κατηγοριών προσώπων, ώστε να είναι περιττή η εν λόγω προσθήκη.

Προτείνεται να διατηρηθεί το ισχύον α. 82Α ΠΚ

- Άρθρο 15 (ΠΚ 83):

Ο επανακαθορισμός των ορίων των μειωμένων ποινών αιτιολογείται με την αύξηση του ανώτατου ορίου της πρόσκαιρης κάθειρξης από 15 σε 20 έτη.

Εν τούτοις, κατά τον επανακαθορισμό των εν λόγω ορίων το σ/ν υπερακοντίζει χωρίς προφανή λόγο και αυτές τις ρυθμίσεις του ΠΚ του 1950. Έτσι, το κατώτατο όριο αναβιβάζεται από 2 και 1 έτος σε 3 και δύο έτη αντιστοίχως και το ανώτατο σε 14 έτη. Τούτο, σε συνδυασμό με τις ρυθμίσεις για την αναστολή εκτελέσεως και μετατροπή της ποινής και την άπαξ μείωση του πλαισίου της ποινής, θα οδηγήσει σε μαζικές και άδικες φυλακίσεις για πράξεις μειωμένης απαξίας με καταστρεπτικά αποτελέσματα για τους καταδικαζομένους και τις οικογένειές τους.

Προτείνεται να διατηρηθεί το ισχύον α. 84 ΠΚ, άλλως τα μειωμένα όρια ποινής να διαμορφωθούν ως εξής: σε 2-12 έτη για τις ποινές πρόσκαιρης κάθειρξης και σε 1-6 έτη για τις ποινές κάθειρξης έως 10 έτη.

- Άρθρο 16 (ΠΚ 84 παρ. 2 περ. α): Ελαφρυντική περίπτωση του πρότερου «έντιμου» βίου

Η προτεινόμενη επαναφορά της προΐσχύσασας διατύπωσης του εν λόγω ελαφρυντικού θα προκαλέσει τα γνωστά προβλήματα (ανεπίτρεπτες στο ποινικό δίκαιο φιλελεύθερης έννομης τάξης ηθικ(κολογικ)ές αξιολογήσεις, ανασφάλεια δικαίου, άνιση μεταχείριση κατηγορουμένων, κ.λπ.) που είχαν οδηγήσει στην αλλαγή της με τον ΠΚ του 2019. Ήδη την έννοια του συννόμου βίου υπό τον ισχύοντα ΠΚ έχει αποσαφηνίσει η νομολογία με επικεφαλής την **Ολομέλεια του Αρείου Πάγου (απόφαση 2/2022)**. Κατόπιν αυτού, η προτεινόμενη τροποποίηση είναι άκομψη, άστοχη και εμφανώς περιττή.

- Άρθρο 17 (ΠΚ 85): Συρροή λόγων μείωσης ποινής

Το ισχύον α. 85 ΠΚ υπηρετεί την αναλογικότητα και την εξατομίκευση των ποινών, σε αντίθεση με την προτεινόμενη ρύθμιση, η οποία αντιβαίνει στην αρχή της αναλογικότητας, καθόσον αγνοεί την μειωτική του αδίκου ή/και της ενοχής επίδραση της συρροής περισσότερων λόγων μείωσης της ποινής στο ελάχιστο όριο της επιβλητέας ποινής.

Προτείνεται να διατηρηθεί το ισχύον α. 85 ΠΚ

- **Άρθρο 18 (ΠΚ 94)**

Βλ. ανωτέρω τις παρατηρήσεις μας στο α. 6 του σ/ν.

- **Άρθρο 19 (ΠΚ 99): Όριο αναστολής εκτέλεσης της ποινής**

Το προβλεπόμενο ανώτατο όριο του ενός έτους για την αναστολή της ποινής είναι άκρως ανελαστικό και περιορίζει υπέρμετρα την εξουσία του δικαστηρίου να προσαρμόσει την ποινή και τον τρόπο έκτισής της στην προσωπικότητα του καταδικασθέντος.

Επιπλέον, ο άνευ διακρίσεως αποκλεισμός της αναστολής εκτέλεσης της ποινής επί προηγούμενης καταδίκης ακόμη και για εξ αμελείας πλημμέλημα, το οποίο ενδέχεται μάλιστα να είναι κατά την φύση του τελείως άσχετο με την υπό κρίση πράξη, αντιβαίνει στην θεμελιώδη αρχή της εξατομίκευσης της ποινής και καθιστά υποχρεωτικό τον εγκλεισμό στην φυλακή καταδικασθέντων για τους οποίους αυτός εμφανώς αντενδείκνυται.

Προτείνεται το δεύτερο εδάφιο της πρώτης παραγράφου να αναδιατυπωθεί ως εξής:

«Αν ωστόσο κάποιος, που δεν έχει στο παρελθόν καταδικαστεί αμετάκλητα με μία ή περισσότερες αποφάσεις σε ποινή που δεν υπερβαίνει τα τρία (3) έτη για κακούργημα ή εκ δόλου πλημμέλημα, καταδικαστεί σε ποινή που δεν υπερβαίνει τα τρία (3) έτη, ...».

- **Άρθρο 20 (ΠΚ 101 παρ. 2): Ανάκληση αναστολής εκτέλεσης της ποινής**

Προτείνεται η παρ. 2 να εναρμονιστεί προς την προτεινόμενη διατύπωση του α. 99 (βλ. ανωτέρω):

«Αν κατά τη διάρκεια της αναστολής καταστεί αμετάκλητη καταδίκη για έγκλημα που τελέστηκε πριν από τη δημοσίευση της απόφασης για την αναστολή, και η ποινή που επιβλήθηκε με μια ή περισσότερες αποφάσεις για κακούργημα ή εκ δόλου πλημμέλημα υπερβαίνει συνολικά τα τρία (3) έτη, ...».

- **Άρθρο 22 (ΠΚ 104Α): Κοινωνική εργασία**

Για τους προεκτεθέντες λόγους **προτείνεται η κοινωνική εργασία να επιτρέπεται σε ποινές έως τρία (3) έτη**, ως το ισχύον α. 104Α ΠΚ

- **Άρθρο 24 (ΠΚ 105Β): Υφ' όρον απόλυση**

Η απαίτηση έκτισης των 3/5 της ποινής φυλάκισης (αντί του ισχύοντος των 2/5), ήτοι η εξομοίωση των προϋποθέσεων της υφ' όρον απόλυσης με αυτές της πρόσκαιρης κάθειρξης είναι αντίθετη προς την φύση της εν λόγω ποινής και την αρχή της αναλογικότητας, υπονομεύει δε την επανένταξη του καταδικασθέντος. Το αυτό ισχύει και για την απαίτηση της εντός φυλακής έκτισης των 2/5 αυτής.

Προτείνεται να διατηρηθεί το ισχύον α. 105Β ΠΚ.

- **Άρθρα 25 και 26 (ΠΚ 106 παρ. 1, ΠΚ 108): Προϋποθέσεις της υφ' όρον απόλυσης και ανάκληση αυτής**

Η προσθήκη των «χαρακτηριστικών του εγκλήματος» στα κριτήρια της χορήγησης της υφ' όρον απόλυσης μετατρέπει τον πολύτιμο αυτόν για την επανένταξη θεσμό σε τιμωρητικό εργαλείο που αποθαρρύνει την καλή διαγωγή εντός της φυλακής και ευνοεί την ανισότητα και αυθαιρεσία στην λήψη των σχετικών αποφάσεων. Ο κίνδυνος τελέσεως εγκλημάτων περιλαμβάνεται ήδη στα κριτήρια του ισχύοντος α. 106 ΠΚ.

Η ανάκληση εξ άλλου της υφ' όρον απόλυσης λόγω καταδίκης για οποιοδήποτε αδίκημα (και όχι μόνο για εκ δόλου τελεσθέν) σε ποινή ανώτερη του ενός έτους υποσκάπτει την καλή λειτουργία του θεσμού και την επανένταξη του απολυθέντος.

Προτείνεται η διατήρηση των ισχυόντων α. 106 και 108 ΠΚ

- **Άρθρα 29 και 30 (ΠΚ 127 παρ. 1, 133): Περιορισμός σε ειδικό κατάσταση κράτησης – Ελαφρυντικό μετεφηβικής ηλικίας**

Η διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής της κράτησης ανηλίκων και ο περιορισμός του ελαφρυντικού της μετεφηβικής ηλικίας (ανώτατο όριο το 21^ο αντί του 25^{ου} έτους) χαρακτηρίζεται από τιμωρητική υπερβολή και δεν συνάδει προς το πρωτείο της διαπαιδαγώγησης και επανένταξης των ανηλίκων παραβατών.

Προτείνεται η διατήρηση των ισχυόντων α. 127 και 133.

- **Άρθρα 31 και 32 (ΠΚ 159 και 159Α): Χρηματικές ποινές επί δωροδοκίας πολιτικών προσώπων**

Η άνευ διακρίσεως σημαντική αύξηση των σωρευτικώς προς την κάθειρξη προβλεπόμενων χρηματικών ποινών δεν συνάδει με την αρχή της αναλογικότητας.

Προτείνεται η διατήρηση των υφιστάμενων χρηματικών ποινών (με προσαρμογή τους εφ' όσον καταργηθεί το σύστημα των ημερησίων μονάδων).

- **Άρθρο 33 (ΠΚ 168): Διατάραξη της λειτουργίας υπηρεσίας**

Η προσθήκη παρ. 4 και 5 ως ειδικών μορφών του αδικήματος, ελαυνόμενη προφανώς από γεγονότα της επικαιρότητας, δημιουργεί περιττή περιπτώσιολογία και δεν συμβαδίζει με τον γενικό-αφηρημένο χαρακτήρα των διατάξεων του ΠΚ.

Προτείνεται να διατηρηθεί το ισχύον α. 168

- **Άρθρο 35 (ΠΚ 182 παρ. 2): Απαγόρευση αναστολής και μετατροπής της ποινής και απαγόρευση ανασταλτικού αποτελέσματος της έφεσης**

Βλ. κατωτέρω τις παρατηρήσεις στο α. 37 του σ/ν

Προτείνεται να απαλειφθεί η παρ. 2

- **Άρθρο 36 (ΠΚ 186)**

Η ποινικοποίηση της πρόκλησης ή προσφοράς στην τέλεση οιοδήποτε πλημμελήματος (αντί του ισχύοντος ελάχιστου ορίου της απειλούμενης ποινής των

τριών ετών) είναι άσκοπη και προφανώς αντίθετη προς τον εξαιρετικό χαρακτήρα του ποινικού δικαίου.

Προτείνεται να διατηρηθεί το ισχύον α. 186 ΠΚ

- **Άρθρο 37 (ΠΚ 187 παρ. 6): Εγκληματική οργάνωση - Απαγόρευση αναστολής και μετατροπής της ποινής και ανασταλτικού αποτελέσματος της έφεσης**

Η προς εκφοβισμό νομοθετική απαγόρευση της αναστολής και μετατροπής της ποινής παραβιάζει την συνταγματική υποχρέωση σεβασμού της αξίας του ανθρώπου καθώς και την διάκριση των εξουσιών, καθόσον ο νομοθέτης σφετερίζεται έργα που ανήκουν στον δικαστή. Η δε απαγόρευση της ανασταλτικής δύναμης της έφεσης παραβιάζει και το τεκμήριο αθωότητας. Αυτά είχαν επανειλημμένως επισημανθεί σε σχέση με αντίστοιχες νομοθετικές παρεμβάσεις υπό το κράτος του παλαιού ΠΚ (*Ν. Ανδρουλάκης, Λ. Μαργαρίτης, Χρ. Αργυρόπουλος κ.α.*) και είχε οδηγήσει στην κατάργηση των απαγορεύσεων αυτού του είδους από τον νομοθέτη με τους Ν. 1419/84 (επί Γ.-Αλ. Μαγκάκη) και 2408/96 (επί Ευ. Βενιζέλου). Η αναβίωση των απαγορεύσεων στο α. 182 και σε άλλες διατάξεις είναι αντισυνταγματική και χονδροειδώς οπισθοδρομική.

Η εμβόλιμη διάταξη της παρ. 6 του α. 187 (με το άρθρο 72 παρ. 2 του Ν. 4908/2022) έχει προκαλέσει οξύτατη κριτική, την σφοδρή (και εύλογη) αντίδραση (πολύμηνη αποχή) των δικηγορικών συλλόγων και έχει ήδη κριθεί νομολογιακώς ως αντισυνταγματική (βλ. *ΤριμΕφΚακΠειρ 393/2022*, Αρμ 2022).

Προτείνεται η κατάργηση της παρ. 6 του α. 187 ΠΚ

- **Άρθρα 38, 39 και 40 (ΠΚ 235, 236, 237): Χρηματικές ποινές επί δωροδοκίας**

Η άνευ διακρίσεως σημαντική αύξηση των σωρευτικώς προς την κάθειρξη προβλεπόμενων χρηματικών ποινών δεν συνάδει με την αρχή της αναλογικότητας.

Προτείνεται η διατήρηση των υφιστάμενων χρηματικών ποινών (με προσαρμογή τους εφ' όσον καταργηθεί το σύστημα των ημερησίων μονάδων).

- **Άρθρα 42, 43 και 44 (ΠΚ 265, 289 παρ. 1): Ποινές και δήμευση περιουσίας επί εμπρησμού δασών**

Η ακραία αύξηση των ποινών για το λόγω αδίκημα στο σ/ν είναι λυπηρό δείγμα αμήχανης «συμβολικής» ποινικής νομοθεσίας, με την οποία επιχειρείται η αντιστάθμιση της παρατηρούμενης ανεπάρκειας του κρατικού μηχανισμού για την αντιμετώπιση των πυρκαγιών στα δάση. Η προβλεπόμενη δήμευση συνιστά εξ άλλου απαγορευμένη από το Σύνταγμα παρεπόμενη ποινή, καθ' όσον δεν συνδέεται με τις προϋποθέσεις της δήμευσης ως παρεπόμενης ποινής (ΠΚ 68) ή μέτρου ασφαλείας (ΠΚ 76) αλλ' επιβάλλεται αυτοτελώς ως επιπλέον ασυνάρτητη προς το έγκλημα του εμπρησμού ποινή. Ομοίως, αντιβαίνει στα άρθρα 17 και 49 παρ. 3 ΧΘΔΕΕ και στο άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ.

Ο αποκλεισμός της έμπρακτης μετάνοιας, τέλος, είναι άσκοπα τιμωρητικός και κοινωνικά επιζήμιος, καθ' όσον καταργεί το κίνητρο του δράστη να αποτρέψει τις συνέπειες της πράξης του.

Προτείνεται η διατήρηση των ισχυόντων α. 265 ΠΚ και 289 παρ. 1 ΠΚ

- Άρθρο 46 (ΠΚ 302): Ελάχιστη ποινή της ανθρωποκτονίας εξ αμελείας

Το προτεινόμενο κατώτατο όριο της φυλάκισης των δύο ετών είναι δυσανάλογα υψηλό, καθόσον δεν λαμβάνει υπόψη του περιπτώσεις στις οποίες συντρέχει υψηλός βαθμός συνυπαιτιότητας του θύματος (ιδίως σε τροχαία ατυχήματα) και άλλες μειωτικές του βαθμού της αμέλειας του κατηγορουμένου περιστάσεις. Σημειωτέον ότι στον προϋσχύσαντα ΠΚ του 1950 προβλεπόταν ελάχιστη ποινή τριών μηνών (όπως και στον ισχύοντα).

Η δικαστική άφεση της ποινής για την περίπτωση που ρυθμίζει η προτεινόμενη παρ. 2 εμπίπτει στην περίπτωση γ' του ισχύοντος άρθρου 104B ΠΚ, το οποίο παρείδαν, προφανώς, οι συντάκτες του σ/ν.

Προτείνεται η διατήρηση του ισχύοντος α. 302 ΠΚ και η διαγραφή της νέας παρ. 2

- Άρθρο 53 (ΠΚ 361): Εξύβριση

Η απαίτηση σκοπού (άμεσου δόλου α' βαθμού) εξύβρισης για την εξ υποκειμένου στοιχειοθέτηση του αδικήματος περιορίζει υπέρμετρα το πεδίο εφαρμογής της διάταξης και αντιβαίνει στην «απόλυτη προστασία» της τιμής που εγγυάται το Σύνταγμα (α. 5 παρ. 2).

Προτείνεται να απαλειφθεί η φράση «έχοντας τέτοιο σκοπό» από την παρ. 1

- Άρθρο 54 (ΠΚ 363): Συκοφαντική δυσφήμιση

Ο ορισμός της έννοιας του «τρίτου» στο αδίκημα της συκοφαντικής δυσφήμισης δεν είναι έργο του νομοθέτη αλλά της νομολογίας και της επιστήμης.

Με το ζήτημα αυτό ασχολήθηκε η **Ολομέλεια του Αρείου Πάγου (απόφαση 3/2021)**, η οποία έκρινε ότι ως τρίτοι θεωρούνται και οι δημόσιοι λειτουργοί κ.α. που ασκούν τα καθήκοντά τους στο πλαίσιο δίκης. Κατόπιν αυτού, η προτεινόμενη με το σ/ν προσθήκη είναι τουλάχιστον άκομψη αλλά και άκρως προβληματική, καθόσον αναμένεται να αποχαλινώσει τους αντιδικούντες οι οποίοι θα μπορούν ατιμωρητί να συκοφαντούν αλλήλους.

Προτείνεται να διαγραφεί το δεύτερο εδάφιο.

- Άρθρα 54 έως 57, 135 περ. α (ΠΚ 362): Απλή δυσφήμιση και συναφείς διατάξεις

Η προτεινόμενη κατάργηση της απλής δυσφήμισης ως αξιόποινης πράξης είναι λίαν προβληματική. Ο ΠΚ (τόσον ο προϋσχύσας όσον και ο ισχύων) προστατεύουν την τιμή και την υπόληψη με ένα προσεκτικά εναρμονισμένο πλέγμα διατάξεων που εξασφαλίζουν την ορθή ισορροπία μεταξύ της ελευθερίας της έκφρασης και της προστασίας της τιμής και της υπόληψης που δικαιούνται «απόλυτης» προστασίας σύμφωνα με το Σύνταγμα (άρθρο 5 παρ. 2). Οι διατάξεις αυτές έχουν τύχει πλήρους επεξεργασίας από την νομολογία των ποινικών και των αστικών δικαστηρίων και εφαρμόζονται χωρίς προβλήματα.

Η σχεδιαζόμενη νομοθετική επέμβαση ανατρέπει πλήρως το κατά τα ανωτέρω ισορροπημένο σύστημα προστασίας και επιτρέπει την ατιμωρητί προβολή συκοφαντικών ισχυρισμών με ενδεχόμενο δόλο αλλά και την ατιμωρητί διάδοση βλαπτικών της τιμής αληθών γεγονότων που ανάγονται στην συνταγματικώς προστατευόμενη ιδιωτική και οικογενειακή ζωή (άρθρο 9 παρ. 1 εδ β' Συντάγματος).

Προτείνεται να μην καταργηθεί το αδίκημα της απλής δυσφήμισης και να διατηρηθούν τα ισχύοντα α. 362, 366 έως 368 ΠΚ

- Άρθρο 60 (ΠΚ 381 παρ. 1 και 405 παρ. 1): Δίωξη των περιουσιακών εγκλημάτων / απιστία εις βάρος χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων

Η δίωξη των περιουσιακών εγκλημάτων του ιδιωτικού τομέα κατόπιν εγκλήσεως του παθόντος εναρμονίζεται προς τον ατομικό χαρακτήρα του εννόμου αγαθού της περιουσίας και την καθολική εξουσία του φορέα του να το διαθέτει κατά βούληση. Επιπλέον, συμβάλλει στην ταχύτερη εκκαθάριση των σχετικών υποθέσεων και εμποδίζει την όψιμη, πολλές φορές, υποβολή μηνύσεων μεταξύ αντιδικούντων ιδιωτών με μόνο στόχο την «ενίσχυση» της αστικής αντιδικίας. Από το 2019 που εισήχθη η κατ' έγκληση δίωξη των εν λόγω αδικημάτων δεν έχουν γνωστοποιηθεί σοβαρές δυσλειτουργίες που επιβάλλουν την επαναφορά του παλαιού καθεστώτος. Αν η τρίμηνη προθεσμία για την υποβολή της έγκλησης, η οποία σημειωτέον άρχεται μόνον αφότου ο παθών έλαβε γνώση όλων των ουσιωδών στοιχείων που απαρτίζουν την αξιόποινη πράξη αλλά και της ταυτότητας των πιθανών δραστών, κρίνεται υπερβολικά βραχεία, θα μπορούσε να επιμηκυνθεί από 3 σε 5 μήνες.

Εξάλλου, η κατ' έγκληση δίωξη της απιστίας εις βάρος χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, η οποία εισήχθη με τον Ν. 4637/2019 έχει κριθεί σύμφωνη προς το Σύνταγμα και την αρχή της ισότητας εν όψει του ειδικού ρόλου αλλά και της αυστηρής εποπτείας των εν λόγω φορέων από τον Άρειο Πάγο (βλ. π.χ. **ΑΠ 243/2023, ΑΠ 2287/2022, 265/2021, 309/2021**), δεν φαίνεται δε, ομοίως, να έχει προκαλέσει προβλήματα στην εφαρμογή της, ενώ παράλληλα διευκολύνει την αναγκασία στο σύγχρονο περιβάλλον λήψη οικονομικά ορθών αποφάσεων από τα τραπεζικά στελέχη.

Προτείνεται η μη τροποποίηση των άρθρων 381 και 405 ΠΚ, άλλως η επιμήκυνση του χρόνου υποβολής της έγκλησης από 3 σε 5 μήνες.

- Άρθρο 61 (α. 25 παρ. 1 Ν. 1882/90): Μη καταβολή χρεών προς το Δημόσιο
Υπό το ισχύον 25 οι χρηματικές ποινές που επιβάλλουν τα ποινικά δικαστήρια εξαιρούνται από τα χρέη, η μη καταβολή των οποίων στοιχειοθετεί το εν λόγω αδίκημα. Και τούτο ορθώς, διότι δεν επιτρέπεται ο «διπλασιασμός» της χρηματικής ποινής με την προσθήκη νέου αδικήματος λόγω αδυναμίας είσπραξής της. Η προτεινόμενη τροποποίηση αντιβαίνει στην αρχή *ne bis in idem*.

Εξ άλλου, η προβλεπόμενη στο σ/ν δραστική μείωση των ορίων αναστολής της ποινής (1 έτος) ή της μετατροπής της (2 έτη) καθιστούν τις προβλεπόμενες στο α. 25 ποινές άκρως δυσανάλογες, ώστε να επιβάλλεται η προς τα κάτω προσαρμογή τους

προς αποφυγήν μαζικών φυλακίσεων για ένα λίαν αμφίβολης ποινικής απαξίας αδίκημα.

Προτείνεται να διατηρηθεί το ισχύον α. 25 Ν. 1882/90 και να μειωθούν οι ελάχιστες απειλούμενες ποινές από 1 έτος σε 6 μήνες και από 3 έτη σε 2 έτη αντιστοίχως.

B. Κώδικας Ποινικής Δικονομίας

Άρθρο 74: Τροποποίηση του άρθρου 110 ΚΠΔ

Τα εγκλήματα που προστίθενται στην αρμοδιότητα του Μονομελούς Εφετείου (όπως φορολογικά, τελωνειακά) δεν διαθέτουν την αποδεικτική ευκολία ούτε τη νομική απλότητα που θα δικαιολογούσε την εκδίκασή τους σε πρώτο βαθμό από μονοπρόσωπο όργανο. Επίσης η θέσπιση ειδικής δωσιδικίας του Μονομελούς Εφετείου για τα πλημμελήματα των Δικαστών και Δικηγόρων απομειώνει αδικαιολόγητα τις δικαιοδοτικές εγγυήσεις, που επί δεκαετίες απολάμβανε αυτή η κατηγορία προσώπων.

Άρθρο 75: Τροποποίηση του άρθρου 111 παρ. 8 ΚΠΔ

Η προτεινόμενη ρύθμιση, σύμφωνα με την οποία οι εφέσεις κατά των αποφάσεων του Τριμελούς Εφετείου εκδικάζονται και πάλι από Τριμελές Εφετείο, δεν είναι συμβατές με το αυξημένης τυπικής ισχύος άρθρο 2 παρ. 1 7^{ου} Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, το οποίο κατοχυρώνει το δικαίωμα επανεξέτασης της καταδικαστικής απόφασης από ανώτερο δικαστήριο. Ως τέτοιο, δε, νοείται είτε εκείνο που συντίθεται είτε από ομοιόβαθμους, αλλά αριθμητικά περισσότερους δικαστές είτε από ισάριθμους, αλλά ιεραρχικά ανώτερους. Σύμφωνα με το αρχικό Σχ/Ν που τέθηκε στη διαβούλευση, επιχειρήθηκε να θεμελιωθεί η ανωτερότητα του κατ'έφεση δικάζοντος Τριμελούς Εφετείου στην αρχαιότητα του Προεδρεύοντος Εφέτη. Πέραν του ότι δεν διευκρινίζεται σε ποιο χρονικό σημείο κρίνεται η αρχαιότητα (κατά την έκδοση της πρωτόδικης απόφαση ή κατά την εκδίκαση της έφεσης;) το Τριμελές Εφετείο δεν καθίσταται ανώτερο με την έννοια του άρθρου 2 παρ. 1 του 7^{ου} Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ εκ μόνου το λόγου ότι συντίθεται από ιεραρχικώς (και όχι κατά βαθμό) ανώτερο Προεδρεύοντα.

Η ανωτέρω ένσταση όχι μόνο ισχύει και για την πρόβλεψη του κατατεθέντος Σχ/Ν, κατά την οποία πρέπει να είναι αρχαιότεροι και οι δύο σύνεδροι, αλλά εντείνεται αν ληφθεί υπόψη ότι προστίθεται πλέον η επιφύλαξη ότι μπορεί να είναι δυνατή η συγκρότηση από αρχαιότερους δικαστές. Έτσι πλέον στις ολιγομελείς εφετειακές περιφέρειες δεν αποκλείεται η συγκρότηση των Τριμελών Εφετείων ακόμη και από Εφέτες νεότερους εκείνων που δίκασαν πρωτοδίκως(!).

Άρθρο 76: Τροποποίηση του άρθρου 115 ΚΠΔ

Η αρμοδιότητα του Μονομελούς Πλημ/κείου διευρύνεται σε υπερβολικό βαθμό με αποτέλεσμα να καθίσταται αυτό το δικαστήριο σχεδόν αποκλειστικός φορέας της πρωτοβάθμιας εκδίκασης των πλημμελημάτων (με την εξαίρεση των υπηρεσιακών πλημμελημάτων και της ανθρωποκτονίας από αμέλεια). Η εκδίκαση σοβαρών πλημμελημάτων, που συχνά δημιουργούν δυσχερή αποδεικτικά και νομικά ζητήματα και σε περίπτωση καταδίκης μπορούν να οδηγήσουν σε στέρηση της ελευθερίας, από έναν Πρωτοδίκη, χωρίς πρόνοια για την προηγούμενη προϋπηρεσία και τον βαθμό της εμπειρίας του, δεν εγγυάται την έκδοση ορθών αποφάσεων, συγχρόνως δε οι Πρωτοδικές αποστερούνται την πολύτιμη εμπειρία από τη συμμετοχή σε πολυμελείς συνθέσεις.

Άρθρο 78: Τροποποίηση του άρθρου 215 ΚΠΔ

Η προτεινόμενη ρύθμιση είναι ευθέως αντίθετη στο άρθρο 6 παρ. 3 εδ. δ' ΕΣΔΑ που κατοχυρώνει το δικαίωμα του κατηγορουμένου να εξετάζει δια ζώσης στο ακροατήριο τους μάρτυρες κατηγορίας, στους οποίους αναμφίβολα περιλαμβάνονται οι αστυνομικοί και οι λοιποί ανακριτικοί υπάλληλοι. Σύμφωνα με τη νομολογία του ΕΔΔΑ, η εξέταση με τεχνικά μέσα, η οποία σημειωτέον δεν ικανοποιεί τη αρχή της αμεσότητας στον ίδιο βαθμό με τη δια ζώσης εξέταση του μάρτυρα στο ακροατήριο, ενδείκνυται μόνο σε περιπτώσεις ευάλωτων μαρτύρων (π.χ. ανήλικοι, προστατευόμενοι μάρτυρες), στους οποίους ασφαλώς δεν ανήκουν οι αστυνομικοί και οι λοιποί ανακριτικοί υπάλληλοι. Η ως άνω αντίθεση προς την ΕΣΔΑ δεν θεραπεύεται με την πρόβλεψη ότι η κλήτευση είναι υποχρεωτική στα κακουργήματα, εφόσον ζητηθεί από τον κατηγορούμενο πέντε ημέρες μετά την κλήτευσή του στο ακροατήριο, δεδομένου ότι η παρέλευση της σχετικής προθεσμίας μπορεί να οφείλεται είτε σε άγνοια της ρύθμισης είτε σε αδυναμία έγκαιρης ενημέρωσης του συνηγόρου. Η παραίτηση του κατηγορουμένου από το δικαίωμά του να εξετάσει δια ζώσης το μάρτυρα κατηγορίας αστυνομικό ή ανακριτικό υπάλληλο πρέπει να είναι κατά τη νομολογία του ΕΔΔΑ ρητή και όχι να συνάγεται εμμέσως από την άπρακτη παρέλευση της πενθήμερης προθεσμίας.

Άρθρο 90: Τροποποίηση άρθρου 291 παρ. 3 ΚΠΔ

Η αντικατάσταση της γραπτής γνώμης του Εισαγγελέα πριν από την έκδοση της διάταξης του ανακριτή για την αντικατάσταση της προσωρινής κράτησης ή των περιοριστικών όρων με την προφορική ακρόαση του Εισαγγελέα αφενός υποβαθμίζει το ρόλο του Εισαγγελέα κατά το στάδιο της ανάκρισης και αφετέρου στερεί από τον ανακριτή ένα χρήσιμο σημείο αναφοράς για τη διαμόρφωση της κρίσης του.

Άρθρο 91: Τροποποίηση άρθρου 292 παρ. 2 ΚΠΔ

Το προστιθέμενο εδάφιο εξομοιώνει την απόπειρα με το τετελεσμένο έγκλημα και την απλή συνέργεια με την αυτοουργία ως προς την ανώτατη διάρκεια της προσωρινής κράτησης, μολονότι πρόκειται για μορφές των οικείων εγκλημάτων με μειωμένο άδικο και εντεύθεν υποχρεωτικώς μειωμένο πλαίσιο ποινής. Η τροποποίηση αυτή

είναι αντίθετη προς τον εξαιρετικό χαρακτήρα της προσωρινής κράτησης και του επιβαλλόμενου χρονικού περιορισμού της κατά το Σύνταγμα. Επιπλέον, παρέχει την εντύπωση ότι η Πολιτεία, αντί να ενδιαφέρεται, ως οφείλει, για τον μέγιστο δυνατό περιορισμό της διάρκειας της προσωρινής κράτησης, ο οποίος παρ'ήμιν υπερβαίνει τον μέσο όρο των χωρών της ΕΕ, και την επίσπευση των ποινικών δικών με κρατούμενους, προτιμά να παρατείνει την κράτησή τους αδιαφορώντας για τις συνέπειες της στέρησης της προσωπικής ελευθερίας τους.

Άρθρο 95: Τροποποίηση του άρθρου 309 παρ. 1 ΚΠΔ

Η ένταξη όλων των κακουργημάτων που προβλέπονται σε ειδικούς ποινικούς νόμους (με την εξαίρεση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα) στο μηχανισμό της απευθείας παραπομπής στο ακροατήριο δεν έχει εσωτερική συνοχή και είναι ανορθολογική. Τα εγκλήματα των ειδικών ποινικών νόμων (π.χ. αρχαιότητες, απάτη σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ) καθώς και τα προβλεπόμενα στο 13^ο και 14^ο κεφάλαιο του ΠΚ δεν έχουν ούτε την αποδεικτική ευκολία ούτε τη μαζικότητα που θα δικαιολογούσαν την παράκαμψη της ενδιάμεσης διαδικασίας. Θα δημιουργηθεί χωρίς αποχρώντα λόγο ένα ανορθολογικό σύστημα παραπομπής δύο ταχυτήτων (λ.χ. η κακουργηματική απάτη σε βάρος ιδιώτη ή σε βάρος του Δημοσίου θα παραπέμπεται με βούλευμα, ενώ η απάτη σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ θα παραπέμπεται με κλητήριο θέσπισμα).

Περαιτέρω, η δυνατότητα απευθείας παραπομπής στο ακροατήριο των κακουργημάτων του προβλέπονται στο 13^ο και 14^ο κεφάλαιο του ΠΚ καθώς και εκείνα επί των οποίων έχει επιληφθεί η Ολομέλεια των Εφετών κατ' άρθρο 28 παρ. 2 ΚΠΔ δημιουργεί ευλόγως την εντύπωση ότι προεπιλέγεται ο τρόπος παραπομπής στο ακροατήριο εκκρεμών υποθέσεων που απασχολούν την τρέχουσα επικαιρότητα.

Γενικότερα παρατηρείται ότι η διεύρυνση της απευθείας κλήσης των κακουργημάτων στο ακροατήριο θα αυξήσει με βεβαιότητα τον όγκο των υποθέσεων που παραπέμπονται στο ακροατήριο με συνέπεια την επιβράδυνση της ακροαματικής διαδικασίας.

Άρθρο 96: Τροποποίηση του άρθρου 322 παρ. 2 ΚΠΔ

Εφόσον (ορθώς) προβλέφθηκε στο άρθρο 67 Σχ/Ν υποχρεωτική προκαταρκτική εξέταση σε πλημμελήματα αρμοδιότητας πλέον και του Μονομελούς Πλημ/κείου, για τα οποία απειλείται ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών, πρέπει για λόγους συστηματικής ενότητας σε αυτήν την κατηγορία πλημμελημάτων να παρασχεθεί δικαίωμα προσφυγής κατά του κλητηρίου θεσπίσματος

Άρθρο 98: Τροποποίηση του άρθρου 336 παρ. 2 ΚΠΔ

Η υποχρέωση του δικαστηρίου να υποβάλει πειθαρχική αναφορά σε βάρος δικηγόρου σε περίπτωση σοβαρής διατάραξης της συνεδρίασης ή προσβλητικής συμπεριφοράς είναι περιττή, αφού προβλέπεται ήδη στο άρθρο 155 Ν. 4194/2013 (Κώδικας Δικηγόρων).

Άρθρο 99: Τροποποίηση του άρθρου 343 παρ. 2 ΚΠΔ

Προτείνεται η επαναφορά της διάταξης του άρθρου 343 παρ. 2 ΚΠΔ στην μορφή που είχε στον αρχικό ΚΠΔ (Ν. 4620/2019) πριν από την τροποποίησή της με το Ν. 4855/2021. Η ισχύουσα σήμερα διάταξη πρέπει να παραμείνει, διότι αναβάθμισε σε συμφωνία με τα πορίσματα της νομολογίας του ΕΔΔΑ το δικαίωμα προετοιμασίας για την αντίκρουση της βελτιωμένης κατηγορίας θεσπίζοντας οίκοθεν υποχρέωση του δικαστηρίου για ενημέρωση αναφορικά με την επιτρεπτή μεταβολής της κατηγορίας, η παραβίαση της οποίας προκαλεί απόλυτη ακυρότητα (*ίδτετε ΑΠ 746/2023*)

Άρθρο 100: Τροποποίηση του άρθρου 349 ΚΠΔ

Ο περιορισμός του αριθμού των αναβολών λόγω κωλύματος του συνηγόρου σε μία και μοναδική πέραν του ότι εκφράζει μια αδικαιολόγητη δυσπιστία ως προς την ειλικρίνεια των αιτημάτων αναβολής των συνηγόρων, κινείται σε ένα δικαιοπολιτικώς ευαίσθητο πεδίο, που άπτεται του κατοχυρωμένου στην ΕΣΔΑ άρθρο 6 παρ. 3 περ. γ' ΕΣΔΑ δικαιώματος του κατηγορουμένου να αναθέτει την υπεράσπισή του σε συνήγορο της επιλογής του, το οποίο δεν είναι επιτρεπτό να αντιπαραβάλλεται με την ανάγκη αποφυγής γραφειοκρατικών διαδικασιών ή την ταλαιπωρία των παραγόντων της ποινικής διαδικασίας.

Αρνητική πρωτοτυπία της προτεινόμενης ρύθμισης είναι η υποχρέωση καταβολής παραβόλου για την παραδεκτή υποβολή του αιτήματος αναβολής λόγω κωλύματος του συνηγόρου. Η ρύθμιση εξυπηρετεί ξένους προς την απονομή του δικαίου δημοσιονομικούς σκοπούς και παρακωλύει την ελεύθερη άσκηση του λειτουργήματος του συνηγόρου, αφού τιμωρεί αδικαιολόγητα το συνήγορο (και σε τελική ανάλυση τον εντολέα που θα επωμισθεί το κόστος), που χωρίς ευθύνη του τυχαίνει να έχει παράλληλες επαγγελματικές υποχρεώσεις. Αποτελεί υποχρέωση του δικαστηρίου η ενδελεχής εξέταση και η αιτιολογημένη απόρριψη τυχόν αβάσιμων ή καταχρηστικών αιτημάτων αναβολής εκ μέρους των συνηγόρων.

Άρθρο 102: Τροποποίηση του άρθρου 404 ΚΠΔ

Η γενική αναφορά στη αρμοδιότητα του ΜΟΔ για την κύρια ποινή περιλαμβάνει (γλωσσικώς και λογικώς) και τη συμμετοχή των ενόρκων στην απόφαση για την αναγνώριση ή μη ελαφρυντικών περιστάσεων ή άλλων λόγων μείωσης της ποινής, δεδομένου ότι αυτές ανήκουν στο κεφάλαιο της κύριας ποινής. Η προτεινόμενη, πάντως, κατάργηση της ισχύουσας παρ. 1 περ. α' του άρθρου 404 παρ. 1 ΚΠΔ, κατά το οποίο το ΜΟΔ αποφαινεται για τους λόγους αύξησης ή μείωσης της ποινής, ενδέχεται να δημιουργήσει αμφισβήτηση. Περαιτέρω, η προτεινόμενη κατάργηση της αρμοδιότητας των ενόρκων για την επιβολή παρεπομένων ποινών ή μέτρων ασφαλείας, για τη συνολική ποινή ή για τη μετατροπή ή αναστολή της ποινής εκφράζει μια αδικαιολόγητη δυσπιστία προς τη συνταγματικώς κατοχυρωμένη δικαιοδοτική λειτουργία του ΜΟΔ και μάλιστα σε ζητήματα που οι ένορκοι ευχερώς μπορούν να κρίνουν.

Άρθρο 107: Τροποποίηση του άρθρου 487 ΚΠΔ

Η προβλεπόμενη δυνατότητα του Εισαγγελέα να συμπληρώσει την αιτιολογία της αρχικώς ασκηθείσας έφεσης εντός δέκα ημερών από την καθαρογραφή της απόφασης, πρέπει να συνοδευθεί από την πρόβλεψη ότι η συμπληρωματική αιτιολογία κινείται εντός του μεταβιβαστικού αποτελέσματος της αρχικής έφεσης και δεν παρέχει τη δυνατότητα προβολής συμπληρωματικών λόγων έφεσης. Αντιστοίχως, πρέπει να παρασχεθεί και στους ασκήσαντες έφεση διαδίκους να συμπληρώσουν την ασκηθείσα έφεση εντός της αυτής προθεσμίας.

Άρθρο 109: Τροποποίηση του άρθρου 497 παρ. 8 ΚΠΔ

Η πρόβλεψη ότι αποτελεί λόγο άρσης του ανασταλτικού αποτελέσματος της έφεσης η άσκηση ποινικής δίωξης ή η καταδίκη για κακούργημα ή πλημμέλημα, που επισύρει ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών για πράξη που τέλεσε ο κατηγορούμενος κατά το χρόνο της αναστολής, θεσπίζει ένα χρόνο δοκιμασίας του κατηγορουμένου κατά το χρόνο διάρκειας του ανασταλτικού αποτελέσματος της έφεσης αντίστοιχο με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 102 και 108 ΠΚ για την άρση της αναστολής και της υφ' όρον απόλυσης σε περίπτωση εκ νέου καταδίκης για έγκλημα που τελέσθηκε κατά το χρόνο της αναστολής ή της υφ' όρον απόλυσης. Παραβλέπεται έτσι ότι το ανασταλτικό αποτέλεσμα της έφεσης είναι αμιγώς δικονομικός θεσμός που αποβλέπει αποκλειστικά στην εξασφάλιση της παρουσίας του κατηγορουμένου στη δευτεροβάθμια δίκη και δεν συνδέεται με τις ουσιαστικού ποινικού δικαίου σταθμίσεις που διέπουν την άρση της αναστολής ή της υφ' όρον απόλυσης.

Περαιτέρω, η πρόβλεψη ότι δεν χορηγείται εκ νέου ανασταλτική δύναμη επί καταδίκης σε ποινή φυλάκισης άνω του έτους για πράξη που τελέσθηκε κατά το χρόνο της αναστολής, διασπά αδικαιολόγητα τον κανόνα ότι σε ποινές φυλάκισης ο κανόνας είναι η χορήγηση της αναστολής και αποκλείει αδικαιολόγητα την αναστολή εκτέλεσης ποινών μικρού ύψους ακόμη και όταν συντρέχει υπέρμετρη και ανεπανόρθωτη βλάβη.

Άρθρο 111: Τροποποίηση του άρθρου 500 ΚΠΔ

Η προτεινόμενη ρύθμιση παραβλέπει η έφεση οδηγεί σε πλήρη επανεξέταση της υπόθεσης και εκ νέου αξιολόγηση όλων των αποδεικτικών μέσων. Η (ανέλεγκτη) ευχέρεια του Εισαγγελέα να παραλείπει την κλήτευση και επανεξέταση ουσιαστικών μαρτύρων θα μετατρέψει τη δευτεροβάθμια δίκη σε δίκη εξ εγγράφων σε βάρος όχι μόνο των δικαιωμάτων του κατηγορουμένου, αλλά και της διερεύνησης της ουσιαστικής αλήθειας. Η προβλεπόμενη υποχρέωση του Εισαγγελέα να καλεί δύο τουλάχιστον μάρτυρες, εφόσον ζητηθεί από τον κατηγορούμενο, αμβλύνει, αλλά δεν εξουδετερώνει την ανωτέρω αντίρρηση.

Γ. ΛΟΙΠΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 132 (άρθρο 45 Ν. 4557/2018)

Η κατάργηση της προϋπόθεσης της αμετάκλητης καταδίκης του φυσικού προσώπου (στελέχους κ.λπ. του ωφελούμενου νομικού προσώπου), η οποία προβλέπεται στο ισχύον α. 45 παρ. 1 εδ. τελευταίο, είναι αντίθετη προς κάθε έννοια κράτους δικαίου. Πράγματι, δεν νοείται «τέλεση αξιόποινης πράξης» από φυσικό πρόσωπο, αν αυτή δεν διαπιστωθεί με δύναμη δεδικασμένου από τα αρμόδια ποινικά δικαστήρια με τους αποδεικτικούς και λοιπούς κανόνες της ποινικής διαδικασίας. Με την προτεινόμενη ρύθμιση, ανατίθεται στην διοίκηση (!) η «διαπίστωση» τέλεσης αξιόποινης πράξης από φυσικό πρόσωπο ερήμην της ποινικής διαδικασίας εις βάρος του, κατά παραβίαση της διάκρισης των εξουσιών αλλά και του τεκμηρίου αθωότητας του φερομένου ως δράστη. Ερωτάται, περαιτέρω, επί τη βάση ποιών αποδεικτικών στοιχείων θα αποφασίζει η διοίκηση για το αν «τελέστηκε» ή όχι αξιόποινη πράξη και για τα χαρακτηριστικά αυτής ώστε να επιμετρά εν συνεχεία την προσήκουσα διοικητική κύρωση;

Άρθρα 133 και 134: Ευθύνη νομικών προσώπων επί δωροδοκίας

Με τα εν λόγω άρθρα εισάγεται - με πρόχειρο, ανεύθυνο, δογματικώς αδόκιμο και δικαιοπολιτικώς απαράδεκτο τρόπο - ποινική ευθύνη νομικών προσώπων ειδικώς επί των εγκλημάτων δωροδοκίας.

Στην ημέτερη έννομη τάξη κρατεί ανέκαθεν το αξίωμα ότι το νομικό πρόσωπο δεν μπορεί να είναι δράστης εγκλήματος (*societas delinquere non potest*). Και ναι μεν διεξάγεται διεθνώς συζήτηση για το εάν ενδείκνυται η καθιέρωση ποινικής ευθύνης των νομικών προσώπων και στις έννομες τάξεις που δεν την προβλέπουν, πλην όμως το ερώτημα αυτό άπτεται των θεμελίων ολόκληρου του ποινικού μας συστήματος και τυχόν κατάφασή του προϋποθέτει σοβαρή και πλήρη εξέταση όλων των κρίσιμων παραμέτρων, στην οποία μόνον μια επιτροπή ειδικών υψηλού κύρους είναι εις θέσιν να προβεί. Περαιτέρω, πρέπει να ληφθεί υπ' όψιν ότι στην ημέτερη έννομη τάξη ισχύει το δυαδικό σύστημα κυρώσεων, ήτοι ποινικών και διοικητικών, με τις τελευταίες να επιβάλλονται (και) στα νομικά πρόσωπα διασφαλίζοντας σε επαρκή βαθμό την αναγκαία αποτρεπτικότητα και αναλογικότητα.

Στο κατατεθέν σ/ν εν τούτοις, προσετέθησαν εκ των υστέρων και αιφνιδίως χωρίς καμία προηγούμενη διαβούλευση τα εν λόγω άρθρα, τα οποία αντιφάσκουν πλήρως προς όλες τις θεμελιώδεις αρχές του ποινικής και καθόλου έννομης τάξης. Έτσι, τα ποινικά δικαστήρια καλούνται να επιβάλλουν κατ' όνομα «πρόστιμα» σε νομικά πρόσωπα, ενώ κατά το Σύνταγμα έχουν δικαιοδοσία να επιβάλλουν ποινές, τα δε τελευταία καθίστανται διάδικα στην ποινική δίκη με δικαιώματα κατηγορουμένων(!), καλούμενα μάλιστα σε ποινική διαπραγμάτευση με τον Εισαγγελέα ...

Πρόκειται για πρωτοφανές συνονθύλευμα ποινικών και διοικητικών διαδικασιών και κυρώσεων, που ανατρέπει όλη την ισορροπία της ημεδαπής έννομης τάξης. Τυχόν

ψηφισή του θα προκαλέσει αφόρητη ανασφάλεια δικαίου και θα εκθέσει ανεπανόρθωτα την χώρα μας διεθνώς.

*****

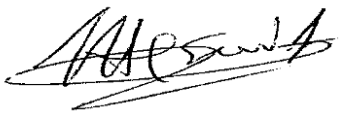
Για το Διοικητικό Συμβούλιο της Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ηλίας Αναγνωστόπουλος

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ιωάννης Ηρειώτης

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Αριστομένης Τζαννετής

